

Тому, основою удосконалення процесу підготовки іноземного студента і підвищення якості навчання в цілому, полягають у поєднанні теоретичних знань та їх практичного застосування. Це можливе завдяки методичним розробкам кафедри, які спонукають студента до вдосконалення професійного ставлення до майбутньої професії.

Список використаної літератури

1. Вища освіта України і Болонський процес. Навчальний посібник / за ред. В.Т. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. – 2004. – 384 с.
2. Панина Т.С. Современные способы активизации обучения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Т.С. Панина, Л.Н. Вавилова. — М. : Академия, 2007. – 170с.
3. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. / [ред. С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, В.К. Федорченко]. - К. : Вища школа, 2003. - 323 с.
4. Дубінін С.І. Особливості викладання медичної біології іноземним студентам за кредитно-модульною системою : матеріали наук.-практ. конф. [«Європейський вибір — невід’ємна складова розвитку вищої медичної освіти України»] / Дубінін С.І., Ваценко А.В., Пілюгін В.О. - Полтава, 2013. - С.48 - 50.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ

Криворучко А.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

У ході навчальної діяльності у ЗВО майбутні вчителі хімії отримують певні знання та вміння з оцінювання навчальних досягнень учнів, які є розрізненими елементами оцінювальної діяльності вчителя хімії, що не дає змогу студентам достатньою мірою не тільки зрозуміти, запам’ятати й відтворити отримані знання, але й оперувати ними, ефективно застосовувати оцінювальні вміння в професійній діяльності й творчо їх розвивати. Тому необхідно створити такі педагогічні умови, які б сприяли підготовці фахівців з систематизованими, глибокими, фундаментальними знаннями та відповідними сформованими вміннями й набутим практичним досвідом. Відтак формування готовності майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів потребує забезпечення педагогічної підтримки контрольно-оцінювальної діяльності студентів під час занять і в позанавчальній роботі. Забезпечити підтримку студентів, виявляти труднощі та розв’язувати навчальні проблеми з формування готовності до оцінювання навчальних досягнень учнів без проектування індивідуальних шляхів розвитку майбутнього вчителя хімії, фасилітації, цілеспрямованого взаємообміну і взаємозбагачення змістом діяльності, досвідом, подолання розриву між теорією і практикою навчання, налагодження системного зв’язку університету зі школою неможливо.

Основними шляхами здійснення педагогічної підтримки контрольно-оцінювальної діяльності майбутнього вчителя хімії під час занять і в позанавчальній роботі стали педагогічне співробітництво, педагогічне консультування, педагогічне наставництво.

В останні десятиріччя проблема педагогічного співробітництва викладачів і студентів продуктивно розробляється науковцями. Ураховуючи те, що процес співробітництва потребує від самого студента особистісної активності, участі в становленні себе як майбутнього вчителя, досить важливим для його здійснення є визначення позицій суб’єктів навчальної діяльності та способів їх взаємодії. У дослідженні наполягаємо на взаємодії рівноцінних суб’єктів: студента і викладача, відносини між якими будуються на взаємній повазі, діловому партнерстві, «фасилітації»(від англ. tofacilitate – полегшувати, сприяти, що дало змогу організувати пізнавальну взаємодію суб’єктів навчання, їхню спільну діяльність, ураховувати мотиви, інтереси, запити, сприяючи підвищенню авторитету й ефективності навчання. Завданням фасилітації була організація ефективної та продуктивної роботи майбутніх учителів хімії. Ми орієнтувалися на позицію викладача – фасилітатора, що організовує роботу студентів на засадах

гуманізму, особистісного розвитку, партнерства, сприяє розвитку їхніх особистісних якостей, допомагає визначити існуючі навчальні проблеми й приймати відповідальні рішення. Зрозуміло, викладач-фасилітатор уважно слухав студентів; спілкувався з суб'єктами навчальної діяльності (використовував індивідуальні та групові форми спілкування та навчання); аналізував і корегував дії студентів (здійснював рефлексію навчальної діяльності); забезпечував зворотний зв'язок між учасниками навчального процесу; активізував навчальну діяльність (використовував активні практико орієнтовані форми та методи навчання); довіряв студентам, був терплячим, справедливим та об'єктивним у процесі оцінювання роботи студентів (застосовував сучасні форми та методи оцінювання); будував з кожним студентом ефективну співпрацю, сприймав його як індивідуальність, намагався зрозуміти думки та прагнення. У такий спосіб прояв викладачем позиції фасилітатора був необхідною умовою забезпечення навчальної підтримки контрольно-оцінювальної діяльності майбутніх фахівців під час занять, і у позанавчальній роботі, в організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії, ефективного особистісного зростання кожного студента, оскільки останній займав позицію суб'єкта пізнання.

Ми дотримувалися вимог до організації педагогічного співробітництва, запропонованих В. Петровою [2]: завдання педагога полягало не тільки в тому, щоб розвинути інтелект особистості, але й у контролі за її психічним розвитком із метою корекції виявлених відхилень; для вивчення психічних особливостей особистість порівнювалась не з іншими особистостями, а з нею самою, з її попередніми результатами; до кожної особистості підходили з оптимістичною гіпотезою, а це свідчило про недоцільність аналізувати нинішній рівень, необхідність будувати прогноз на основі зони найближчого розвитку (за Л. Виготським); оцінювальні судження про студента формулювалися в коректній формі з опорою на позитивні і перспективні можливості особистості.

Важливу роль у забезпеченні педагогічного співробітництва відіграло право вибору студентами власної траєкторії навчання. Разом із педагогом-фасилітатором кожен планував індивідуальну програму навчання, у якій відображався основний зміст подальшої роботи. Такий підхід сприяв індивідуалізації навчання особистості відповідно до її потреб і можливостей. Допомога студентам у виборі власної траєкторії навчання надавалася з урахуванням основних положень індивідуалізації професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя за О. Пехотою та забезпечувалася через: складанням кожним студентом власного індивідуального портфолію з метою планування, організації та аналізу процесу навчання, урахування й оцінювання особистих навчальних досягнень, своєчасного здійснення самоаналізу, самооцінки, самокорекції навчально-пізнавальної діяльності, виявлення та усвідомлення проблем та недоліків, вироблення шляхів їх подолання; розробкою і реалізацією інваріантних та варіативних модулів навчання з урахуванням особливостей відповідних етапів професійно-педагогічної підготовки та індивідуальних потреб студентів; включенням до змісту професійно-педагогічної підготовки системи вимог, що спрямовують студента на рефлексію, самопроєктування, саморозвиток професійно значущих особистісних якостей; зміну стилю взаємодії викладача і студента педагогічного ВНЗ з позицій цінностей гуманістичної орієнтації в освіті.

Розуміючи, що студент стає суб'єктом навчального процесу через надання можливості права вибору власної траєкторії навчання, вважали необхідним проводити педагогічне консультування. Воно є однією з необхідних форм навчального процесу, що відкриває потенційні можливості для вивчення кожної особистості, її інтересів, потреб, труднощів, рівня підготовки. Основними шляхами здійснення педагогічної підтримки контрольно-оцінювальної діяльності студента у ході консультування були: виявлення навчальних проблем студента, причин їх виникнення та шляхів подолання; пояснення студентові можливих варіантів розв'язання його навчальних проблем; пояснення можливих наслідків кожного з варіантів рішення; активізація діяльності студентів на пошук шляхів виходу із складної ситуації; допомога у виборі найбільш прийняттого для нього варіанту рішення; професійна підтримка та порада, допомога у втіленні обраного варіанту розв'язання проблеми.

Яскравим прикладом педагогіки співробітництва є наставництво, сутність якого полягає в демократичному та гуманному ставленні до кожного, забезпеченні його права на вибір, на власну

гідність, повагу, право самостійно здійснювати життєве самовизначення [1]. Ми використовували наставництво як форму підтримки контрольно-оцінювальної діяльності майбутнього вчителя хімії у процесі підготовки до оцінювання навчальних досягнень учнів з хімії, оскільки наставник забезпечував відповідний супровід, ділився досвідом, знаннями та навчав студента. Зупинимося на особливостях педагогічного наставництва у проведеному дослідженні.

Процес навчання у вищій школі вимагав постійної активної взаємодії його суб'єктів для досягнення високої професійної майстерності. Особлива роль у цьому відводилася наставникам, які виконували такі основні функції: професійно-освітню (наставник надавав допомогу особистості в удосконаленні її професійного рівня, підвищенні рівня загальнонаукової та методичної підготовки, у розвитку педагогічної спостережливості й уваги, педагогічного такту); виховну (наставник активно впливав на формування ціннісних орієнтирів майбутнього вчителя, виховував у нього самостійність); стимулювальну (грунтовно вивчивши здібності майбутнього фахівця, його нахили, інтереси, ставлення до колективу тощо, наставник намагався стати авторитетом для нього, стимулом для його самовиховання, активнішого входження в колектив); самоосвітню (наставник навчався сам для того, щоб допомогти майбутньому фахівцеві цікавитися новітніми досягненнями з оцінювання навчальних досягнень школярів з хімії) [1].

Основний зміст педагогічного наставництва полягав у наданні допомоги під час розгляду освітніх нормативно-правових документів у галузі освіти; опрацювання і впровадження в практику школи передового педагогічного досвіду з оцінювання навчальних досягнень учнів з хімії; удосконалення теоретичних знань та практичних умінь, педагогічної майстерності з оцінювання навчальних досягнень учнів; ознайомлення з новими досягненнями психолого-педагогічних наук і методики навчання хімії; аналізу навчальних програм, підручників, посібників, методичних рекомендацій; подолання труднощів в опануванні навчальним матеріалом та організації власного навчально-пізнавального процесу; вивчення індивідуальних особливостей школярів тощо.

Основні форми та методи роботи педагогів-наставників зі студентами: майстер-класи, тренінги, бесіди та дискусії на різні методичні теми; обговорення можливостей застосування на уроках різноманітних форм та методів оцінювання навчальних досягнень учнів, спільне проектування уроків із визначенням конкретних форм і методів оцінювання та їхній детальний аналіз; консультування студента щодо організації його навчально-пізнавального процесу тощо. Велику роль відіграє наставник і для здійснення майбутніми вчителями хімії науково-дослідницької діяльності, проходження педагогічної практики, під час роботи над визначеною педагогічною проблемою тощо. У цьому зв'язку основна увага приділялася підтримці ініціативи, творчому пошуку, самостійному удосконаленню власної педагогічної майстерності.

Переваги наставництва як форми забезпечення педагогічної підтримки контрольно-оцінювальної діяльності студентів проявлялися багатогранно. Студент мав реальну можливість зайняти активну, суб'єктну позицію (здійснювати самонавчання, взаємонавчання, систематичне визначення помилок, їх попередження, корекцію та самокорекцію, відстеження й самоперевірку процесу становлення оцінювальних навичок та умінь як компонентів професійної компетентності, визначення професійних потреб, інтересів, запитів, цілей та труднощів). Така форма педагогічної підтримки мала великий навчальний потенціал (була формою спілкування, способом передачі та обміну педагогічним досвідом, джерелом з'ясування особливостей майбутньої професійної діяльності; здійснення науково-дослідницької діяльності на високому рівні); у студентів з'явилася можливість більшого варіювання форм та методів підготовки, що забезпечували свободу їх вибору і самовираження, стимулюючи до творчого мислення. Яскраво проявилася й розвивальна роль наставництва (удосконалювалися знання, уміння, навички, механізми самоконтролю, самооцінки й рефлексії, формувалася досвід); виховна функція (систематична взаємодія з наставником вимагала від студента відповідальності, старанності, дисциплінованості, самокритичності). Доведено, також що наставництво є взаємовигідною формою діяльності між студентами (набувають індивідуального практичного досвіду),

викладачами (мають можливість оцінити потенціал майбутніх фахівців) та вчителями (підбір педагогічних кадрів, обмін досвідом, підвищення власної кваліфікації).

Отже, необхідною педагогічною умовою ефективної підготовки майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень учнів є забезпечення педагогічної підтримки контрольної-оцінювальної діяльності студентів під час занять і в позанавчальній роботі.

Список використаної літератури

1. Карапузова Н. Д. Інноваційне середовище як фактор професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / Н. Д. Карапузова // Інноваційні технології у професійній підготовці вчителя трудового навчання: проблеми теорії і практики : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. – Полтава, 2008. – С. 153–158.
2. Пальшкова І. О. Теоретичні засади застосування практико-орієнтованого підходу при формуванні професійно-педагогічної культури майбутніх педагогів // Вісник Київського міжнародного університету. Сер.: Педагогічні науки : зб. наук.статей. – КиМУ, 2004. – Вип. 5. – С. 174 – 185.

РОЗВИТОК ІНІЦІАТИВНОСТІ ТА ПІДПРИЄМЛИВОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ХІМІЇ

Крижній Г.М.

Семенівський навчально-виховний комплекс № 2

Обґрунтування актуальності проблеми. Концепцією Нової української школи визначено десять ключових компетентностей учнів, що є необхідними для успішного життя в сучасних умовах. Компетентнісний підхід у навчанні, на відміну від предметного, передбачає інтеграцію змісту курсу хімії та інших предметів в уміння вчитися, екологічну грамотність, здоровий спосіб життя, соціальну та громадянську відповідальність, ініціативність і підприємливість. Для реалізації цих ідей в шкільному курсі хімії виокремлено такі наскрізні змістові лінії: «Екологічна безпека і сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність».

Компетентнісний потенціал шкільних предметів відображено в оновлених навчальних програмах. Розпочато роботу з розроблення навчально-методичних матеріалів для вчителів щодо реалізації наскрізних ліній, певні матеріали розміщені на сайті Інституту модернізації змісту освіти. Проте, опитування вчителів хімії звичайних шкіл засвідчило, що найбільше труднощів вони відчують у процесі реалізації такої змістовної лінії як «Підприємливість та фінансова грамотність».

Аналіз публікацій з теми сучасне життя вимагає від випускників школи бути конкурентоспроможними, уміти вирішувати різноманітні проблеми, орієнтуватись на ринку праці, організувати власну трудову діяльність. Корисні матеріали для вчителів щодо формування підприємницької компетентності учнів засобами різних предметів, у тому числі й хімії, запропоновані в посібнику «Уроки з підприємницьким тлом», розробленому в межах українсько-польського проекту [5]

Однією з умов виховання підприємливості у школах є інтеграція в усі шкільні предмети тих інструментів, які дозволять стати учням більш активними, ініціативними, винахідливими, творчими і відповідальними. Ці інструменти і творять собою так зване підприємницьке тло кожного уроку. Підприємливість – важлива риса кожної успішної людини незалежно від того, в якій галузі вона працює. Моделювання проблемних ситуацій на уроках різних шкільних дисциплін і творення ситуації успіху для дитини – ось яка мета таких уроків. Досить дієвими для реалізації цієї мети є використання інтерактивного навчання та компетентнісного підходів. Але вчитель, працюючи на формування компетентностей учнів з одного боку прагне використовувати різні методи, щоб урізноманітнити навчання учнів, наблизити його до життя, з іншого – над ним тяжіє надмірно складна, перевантажена навчальна програма, коли майже